

Bevezetés a gazdaság- és társadalomtörténetbe előadás

BTTR2206BA

csütörtök, 12:00–13:30, főépület XII. (Szabó István) terem

DE BTK, TÖRTÉNELMI INTÉZET, MODERNKORI MAGYAR TÖRTÉNETI TANSZÉK

[https://www.facebook.com/Modernkori-Magyar-Történeti-Tanszék-1655153508118093/](https://www.facebook.com/Modernkori-Magyar-Torteneti-Tanszek-1655153508118093/)

szilagyizsolt@arts.unideb.hu

+36 52 512 900 mellék 22135

4032 Debrecen, Egyetem tér 1.

Főépület: III/321. tanári szoba

TEMATIKA

ALKALOM	TÉMA
KERETEK, KONTEXTUSOK	
1.	Általános gondolatok a múlt és a történelem kapcsolatáról, a történetírás fogalmi alapjai
2.	A történetírás professzionalizációja (historizmus, pozitívizmus, módszertani viták), a társadalomtörténet-írás kialakulása, expanziója
3.	A posztmodern történetírás, a társadalomtörténet fragmentációja. A történetírás újragondolása, a történelmi tapasztalat fogalmának historizálása
4.	Az elbeszélt és az elbeszélhetetlen történelmi idő, a diszkurzív idő, kontextus és kontextualizáció a történetírásban
5.	Paradigmák és periodizáció a gazdaság- és társadalomtörténet-írásban
GAZDASÁG ÉS TÁRSADALOM	
6.	Gazdaságszerkezet I. Világ gazdasági rendszer születése, az európai gazdasági régiók kialakulása, differenciálódása a koraujkortól a 19. század végéig
7.	Gazdaságszerkezet II. Az 1873. évi gazdasági válság okai és következményei Magyarországon
8.	A kvantitatív gazdaság és társadalomtörténet-írás
9.	Társadalomszerkezet I. Hagyományos megközelítések (Szekfű Gyula, Weis István, Erdei Ferenc)
10.	Társadalomszerkezet II. A modernkori rendi társadalom dekonstrukciója (Benda Gyula, Kövér György)
11.	Mikrotörténelem I. A mikrotörténelem elmélete és gyakorlata, Robert Darnton: A nagy macskamészárlás
12.	Mikrotörténelem II. Natalie Zemon Davis: Martin Guerre visszatérése
13.	A makro és a mikro szint kapcsolata. Kövér György: A tiszaszlári dráma

A kurzus rövid leírása: A kurzus célja, hogy a hallgatók megismerkedjenek a tudományos történetírás kialakulásával, a posztmodern történetírás hatásával, a gazdaság- és a társadalomtörténet-írás főbb kérdéseivel és módszereivel. Továbbá, hogy a hallgatók képet kapjanak a történelmi antropológia és a mikrotörténet kínálta történelmi interpretáció lehetőségeiről. Az eseménytörténet helyett a problémaközpontú, kontextualizáló történetírás kerül az előadás középpontjába, a történész szerepének a bemutatása, az utólagos jelentésadás folyamatának a hangsúlyozása.

A számonkérés formája: Az írásbeli kollokvium az alább megadott szakirodalom ismeretére és az előadás anyagára épül. A feladatsor két részből áll: egy kis esszéből (10 pont), és egy nagy esszéből (20 pont), mely utóbbi a feladatlapon megadott három téma közül választható. Értékelés: 30–24 pont = jeles (5), 23–18 pont = jó (4), 17–12 pont = közepes (3), 11–6 pont = elégséges (2), 5–0 pont = elégtelen (1). A dolgozat megírására 90 perc áll rendelkezésre. Digitális tanrendre való áttérés esetén a kollokvium online szóban történik.

1. téma

Gyáni Gábor: A történetírás fogalmi alapjairól. In *Bevezetés a társadalomtörténetbe. Hagyományok, irányzatok, módszerek*. Szerk. Bódy Zsombor, Ö. Kovács József. Osiris Kiadó, Budapest, 2003, 11–53.

Gyáni Gábor: Miről szól a történelem? Posztmodern kihívás a történetírásban. In *Uő: Emlékezés, emlékezet és a történelem elbeszélése*. Napvilág Kiadó, Budapest, 2000, 11–30.

2. téma

Erős Vilmos: *Modern historiográfia. Az újkori történetírás egy története*. Ráció Kiadó, Budapest, 83–105.

Tóth Zoltán: Elfelejtett előzmények. A régi társadalomtörténet sajátos kérdéseinek kialakulásáról. In *Bevezetés a társadalomtörténetbe. Hagyományok, irányzatok, módszerek*. Szerk. Bódy Zsombor, Ö. Kovács József. Osiris Kiadó, Budapest, 2003, 57–109.

Tomka Béla: A társadalomtörténet: egy diszciplína sajátosságai. In *Uő: Európa társadalomtörténete a 20. században*. Osiris Kiadó, Budapest, 2009, 25–39.

3. téma

Gyáni Gábor: A megtapasztalt és elbeszélte múlt. In *Uő: Relatív történelem*. Typotex, Budapest, 2007, 187–207.

Gyáni Gábor: A történelmi tapasztalat fogalmának historizálása. In *Uő: Az elveszített múlt. A tapasztalat mint emlékezet és történelem*. Nyitott Könyvműhely, Budapest, 2010, 152–193.

Gyáni Gábor: A történetírás újragondolása. In *Uő: Az elveszített múlt. A tapasztalat mint emlékezet és történelem*. Nyitott Könyvműhely, Budapest, 2010, 12–31.

4. téma

Gyáni Gábor: Az elbeszélte és az elbeszélhetetlen történelmi idő. In *Uő: Az elveszített múlt. A tapasztalat mint emlékezet és történelem*. Nyitott Könyvműhely, Budapest, 2010, 208–217.

Gyáni Gábor: Diszkurzív idő a történetírásban. In *Uő: Az elveszített múlt. A tapasztalat mint emlékezet és történelem*. Nyitott Könyvműhely, Budapest, 2010, 218–237.

Gyáni Gábor: Kontextus és kontextualizáció a történetírásban. In *Uő: Relatív történelem*. Typotex, Budapest, 2007, 241–259.

5. téma

Kövér György: Értelmezési keretek. In Gyáni Gábor–Kövér György: *Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig*. Osiris Kiadó, Budapest, 2002, 11–37.

Kondratyev, Nyikolaj Dmitrijevics: A gazdasági fejlődés hosszú hullámai. *Történelmi Szemle* 23, 1980: 2, 241–269.

6. téma

Rácz Lajos: *Az európai gazdaság-világtól a világgazdaságig. Az európai gazdaság térszerkezetének átalakulása a késő középkor és az újkor idején*. Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged, 2001.

Walton, John R.: Változó kereskedelmi és érintkezési minták 1500 után. In *Európa történeti földrajza*. Szerk. Butlin, R. A.; Dodgshon, R. A. Akadémiai Kiadó, 2006, 428–454.

7. téma

Kövér György: *1873. Egy krach anatómiája*. Kosmosz Könyvek, Budapest, 1986. (Az Én Világom)

Mádai Lajos: Az 1872–1873. évi magyarországi kolerajárványról. *Statisztikai Szemle* 61, 1983:10, 1047–1059.

Berend T. Iván–Szuhay Miklós: A tőkés gazdaság története Magyarországon 1848–1944. Kossuth Könyvkiadó, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1973.

8. téma

Gyáni Gábor: A statisztika mint konstruált és/vagy objektív történeti adat. *Statisztikai Szemle* 96 (2018: 3) 245–254.

Káli Róbert: Kvantifikáció és történetírás Magyarországon az 1960-as, 1970-es években. *Valóság* 60 (2017: 5) 62–85.

9–10. téma

Szekfü Gyula: *Három nemzedék és ami utána következik*. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1934, 379–499.

Weis István: *A mai magyar társadalom*. Magyar Szemle Társaság, Budapest, 1930. (Magyar Szemle Könyvei, 2.)

Erdei Ferenc: A magyar társadalom. Móricz Zsigmond Kolégium, Kolozsvár, 1945.

Gyáni Gábor: Érvek a kettős struktúra elmélete ellen. *Korall* 3–4, 2001: tavasz–nyár, 221–231.

Benda Gyula: *Zsellérből polgár – társadalmi változás egy dunántúli kisvárosban. Keszthely társadalma, 1740–1849*. (Sajtó alá rendezte és szerkesztette: Fenyves Katalin és Szijártó M. István.) L'Harmattan, Budapest, 2008, 56–79, 217–357.

11–13. téma

Szijártó M. István: A történész mikroszkópja. A mikrotörténelem elmélete és gyakorlata. L'Harmattan, Budapest, 2014, 181–243. (Mikrotörténelem 7.)

Darnton, Robert: A nagy macskamészárlás. In *Uő: Lúdanyó meséi. A nagy macskamészárlás. Két epizód a francia kultúrhistoria köréből*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1987, 125–173.

Zemon Davies, Natalie: Martin Guerre visszatérése. Osiris Kiadó, Budapest, 1999. (Mikrotörténelem)

Kövér György: *A tisztaeszlári dráma. Társadalomtörténeti látások*. Osiris Kiadó, Budapest, 2011, 15–366, 440–519.

Debrecen, 2023. szeptember 1.

Szilágyi Zsolt, PhD